

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА УМОВ КРИЗОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено особливості формування інвестиційної стратегії вітчизняних промислових підприємств в умовах кризових перетворень. Розглянуто чинники та принципи формування ефективної інвестиційної стратегії підприємства за сучасних умов. Визначено пріоритетні напрямки інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна стратегія, інвестиційний процес.

Abstract

In the article the features of forming of investment strategy of domestic industrial enterprises are investigational in the conditions of crisis transformations. Factors and principles of forming of effective investment strategy of enterprise are considered at modern terms. Priority directions of investing are certain.

Keywords: investment, investment strategy, investment process.

Вступ

За умов складних глобалізаційних та інтеграційних перетворень, що супроводжуються економічним спадом і посиленням кризових процесів у світовій економічній системі, особливої актуальності набувають питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на національних і світових ринках.

Вихід економіки з кризи, а тим більше її розвиток, неможливий без формування ефективної інвестиційної політики та стимулювання інвестиційної діяльності в країні. Інтенсивність та успішність інвестиційних процесів визначають успіх перетворень в усіх сферах соціально-економічного та політичного життя, забезпечують структурні зрушення в економіці країни, створюють передумови для розвитку науково-технічного прогресу, стабілізації та швидкого економічного зростання.

В умовах складних політичних та економічних перетворень значно зростає рівень непередбачуваності зовнішнього середовища, перед підприємствами постає ряд складних проблем, вирішення яких вимагає формування гнучкої та адаптивної інвестиційної політики.

Ефективним інструментом в вирішенні завдань підвищення конкурентоспроможності та розвитку вітчизняних підприємств є стратегічне управління їх інвестиційною діяльністю, яка може забезпечити стабільність, стати базою для підвищення ефективності функціонування та подальшого розвитку господарюючого суб'єкта.

Питанням інвестиційної діяльності присвячено роботи численних вітчизняних і зарубіжних дослідників. Варто відзначити таких зарубіжних вчених-економістів, як І. Ансофф, Дж. Бейлі, Г. Бірман, С. Брігхем, Д. Кліланд, П. Массе, А. Стерлінг, А. Дж. Стрікланд, А. Томпсон, Ф. Фішер та ін. Серед вітчизняних науковців значну увагу проблемам інвестування в своїх працях приділили І. Бланк, А. Богатирьов, І. Ігнат'єва, Т. Майорова, М. Мартиненко, А. Пересада, Ф. Федоренко, Д. Черваньов, А. Череп та ін.

Актуальною в умовах кризи є проблема оптимального поєднання та розподілу обмежених ресурсів підприємства з метою досягнення конкурентоспроможності на динамічних ринках. Вирішенням даної проблеми може стати ефективна інвестиційна стратегія підприємства як інструмент антикризового управління.

Метою статті є обґрунтування важливості формування ефективної інвестиційної стратегії вітчизняних промислових підприємств та окреслення основних напрямків її формування за умов кризових перетворень.

Результати дослідження

В умовах економічного спаду та складних кризових перетворень основними завданнями підприємств є підтримання економічної стійкості та утримання сформованих конкурентних переваг, що визначатимуть ефективність господарювання промислових підприємств за кризових умов [1].

Підтримання економічної стійкості та економічне зростання потребують його інвестиційного забезпечення, що вимагає від підприємств формування їх успішної інвестиційної політики, дієвим інструментом якої є ефективна інвестиційна стратегія.

Актуальність розробки інвестиційної стратегії промислових підприємств за умов кризових перетворень обумовлена динамічними змінами, які відбуваються в зовнішньому середовищі господарювання. За таких умов стає неможливим функціонування підприємства без використання інструментів стратегічного управління на підприємстві. Перед господарюючими суб'єктами постають складні завдання формування ефективної інвестиційної стратегії адекватної сучасним вимогам функціонування та розвитку.

Поняття «інвестиційна стратегія» в сучасній економічній літературі тлумачиться як формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення. Інвестиційна стратегія визначає можливості поліпшення результатів господарювання суб'єкта за допомогою інвестицій, тобто окреслює напрями інвестування з метою одержання прибутку та збільшення власних активів. Інвестиційну стратегію можна розглядати і як процес стратегічного управління інвестиційною діяльністю. В цьому випадку він включатиме в себе: тактичне управління інвестиційною діяльністю шляхом формування інвестиційного портфелю; оперативне управління інвестиційною діяльністю шляхом оперативного керування окремими інвестиційними проектами та програмами [2].

Поняття інвестиційної стратегії відноситься як до інвестиційного, так і до стратегічного менеджменту. З точки зору стратегічного менеджменту інвестиційна стратегія є однією із функціональних стратегій в стратегічному наборі підприємства, тобто однією із підтримуючих стратегій, яка визначає стратегічну орієнтацію інвестиційної діяльності, яка забезпечує їй досягнення поставлених цілей. Мартиненко М. М. та Ігнат'єва І. А. відносять інвестиційну стратегію до «ключових» функціональних стратегій разом з інноваційною та фінансовою стратегіями [3]. Значна увага приділяється інвестиційній стратегії в інвестиційному менеджменті, де розглядаються її основні напрями, процес формування інвестиційних ресурсів для її забезпечення та процес оцінювання ефективності її реалізації [4].

Передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку підприємства. Відносно неї інвестиційна стратегія має підпорядкований характер і повинна узгоджуватися з нею по цілях та етапах реалізації. Інвестиційна стратегія в цьому випадку розглядається як головний фактор забезпечення ефективного розвитку підприємства у відповідності із обраною нею загальною економічною стратегією [5].

За умов підвищеного ризику керівники повинні швидко приймати господарські рішення щодо інвестицій та наслідків реалізації цих рішень. Стратегічне управління має пряме відношення до прийняття інвестиційних рішень, що повинно забезпечувати відповідність довгострокових цілей і необхідних ресурсів. Відповідно до обраної стратегії розвитку промисловим підприємствам необхідно сформувати часткові стратегії, що відображають окремі сфери діяльності та особливості функціонування окремих підрозділів підприємства. Інвестиційна стратегія повинна займати головне місце в стратегічному плануванні та управлінні на промислових підприємствах, оскільки в поєднанні з іншими стратегіями вона визначає вектор розвитку для суб'єкта господарювання.

Формування інвестиційної стратегії є творчим та циклічним процесом, який базується на оцінюванні та прогнозуванні умов здійснення інвестиційної діяльності та відповідних ризиків на мікро- та макrorівнях; процесом, що потребує постійного коригування у відповідності до нових вимог середовища господарювання.

Вибір інвестиційної стратегії пов'язаний з пошуком найвигідніших варіантів інвестиційних рішень, які найбільш повно відповідають меті та особливостям діяльності підприємства в конкретних умовах господарювання.

На вибір інвестиційної стратегії підприємства впливають ряд чинників:

- загальна економічна стратегія функціонування та розвитку підприємства;
- фаза життєвого циклу підприємства;
- фінансовий стан підприємства та наявність тимчасово вільних коштів підприємства;

- інвестиційна привабливість підприємства;
- кон'юнктура ринку інвестиційних ресурсів;
- рівень інвестиційних ризиків;
- інтенсивність змін інвестиційного клімату в країні та ін.

Формування ефективної інвестиційної стратегії вимагає врахування максимальної сукупності чинників у їх складному взаємозв'язку та взаємодії і має відповідати певним критеріям: максимізація прибутковості та ефективності інвестування з мінімізацією відповідних ризиків.

Розробка інвестиційної стратегії підприємства має базуватись на відповідних принципах [2]:

1. Принцип системності. Слід планувати досягнення не тільки стратегічних цілей, а й вирішення поточних та оперативних завдань інвестиційної діяльності.

2. Принцип оптимальності.

3. Принцип економічності. Згідно цього принципу, величина інвестованих ресурсів не повинна перевищувати ефект від інвестування.

4. Принцип ситуативності. Варто розробляти гнучкий план дій з урахуванням інвестиційного ризику.

5. Принцип участі. Цей принцип означає, що керівники всіх підрозділів підприємства повинні приймати участь у процесі планування інвестиційної діяльності.

6. Принцип безперервності. У відповідності з цим принципом процес розробки та реалізації стратегії повинен здійснюватися безперервно.

7. Принцип зворотного зв'язку. При розробці інвестиційної стратегії цілі ставляться від досягнутого.

В кризових умовах розв'язання стратегічних завдань підприємство потребує постійної уваги при реалізації основних функцій інвестиційного процесу, зокрема таких як [5]:

- розробка та своєчасне коригування стратегічних напрямів інвестиційної діяльності;
- формування системи цілей інвестиційної діяльності й основних її напрямів на довгостроковий період із визначенням пріоритетних завдань, які необхідно розв'язати в найближчій перспективі;
- прогнозування загальної потреби в інвестиційних ресурсах для реалізації розробленої стратегії на окремих етапах її здійснення, а також визначення можливостей формування власних інвестиційних ресурсів;
- відбір найефективніших інвестиційних програм і проектів.

Важливою умовою формування ефективної інвестиційної стратегії підприємства є узгодження її з етапом життєвого циклу та цілями господарювання підприємства, що дозволяє розвиватись у відповідності до сформованого потенціалу підприємства.

Висновки

Управління підприємством є багатоаспектним процесом, що значно ускладнюється за умов поглиблення кризових явищ і загострення конкурентної боротьби в усіх сферах економіки.

На формування інвестиційної стратегії підприємства за сучасних умов господарювання впливають зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Сьогодні національна економіка знаходиться у кризовій фазі і конкурентоспроможним залишається те підприємство, яке швидко адаптується до змін у своїй інвестиційній стратегії. Кризові явища значною мірою сповільнюють інвестиційні процеси, тому більшість підприємств пасивні щодо вкладення грошей в нові ідеї та розширення господарських рішень.

Забезпечення зростання економіки, вихід на нові ринки збуту, підвищення економічних показників діяльності підприємств потребує створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні, що має високий рівень інвестиційної привабливості за рахунок потужного промислового потенціалу, вдалого географічного розташування, сприятливих природно-кліматичних умов тощо [6].

Вихід з кризи та зростання в перспективі неможливі без впровадження якісних змін в діяльності вітчизняних підприємств. Ефективними провідниками таких змін мають стати саме промислові підприємства як потужні двигуни інноваційного розвитку національної економіки. Конкурентоспроможне зростання вітчизняних промислових підприємств потребує формування ефективної системи залучення та використання фінансових ресурсів з різних джерел на всіх рівнях господарювання.

Важливим напрямком інвестування вітчизняних підприємств мають стати саме інноваційні рішення. Значною проблемою для успішного розвитку економіки України за інноваційним механізмом є розробка ефективного механізму для мотивування всіх суб'єктів економічної діяльності. Це необхідно із тієї причини, що під час сталого розвитку всі суб'єкти економічної діяльності повинні самостійно слідкувати за тим, щоб приймалися «правильні» рішення. Інновації повинні належати до так званих «високих технологій», тільки за такої умови економіка України зможе успішно бути інтегрована до світової економіки (як свідчать приклади, економічне зростання практично неможливо ендегенним шляхом). Дуже корисно, щоб у цьому механізмі були задіяні елементи синергії, що дозволяє здійснити як суттєве прискорення економічного зростання в часу, так і збільшити кількісні показники зростання [7].

Досить перспективним та високоефективним напрямком фінансування інноваційних процесів в країні є їх венчурне інвестування, що дозволяє залучити кошти без матеріального забезпечення та без гарантії про їх повернення, тобто на страх і ризик власників венчурного капіталу [8]. Венчурні інвестиції сприяють розвитку економіки країни на інноваційній основі, що забезпечує її довгострокове зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лесько О. Й. Напрямки підвищення ефективності менеджменту підприємства за сучасних умов / О. Й. Лесько, І. В. Причепка, Н. О. Кот // Економічний простір. – 2015. – № 97. – С. 213–221.
2. Зобов О.С. Математичне моделювання інвестиційної стратегії підприємств / О. С. Зобов // Журнал : Молодий вчений. – 2014. – №6 (09). – С. 119-121.
3. Мартиненко М. М. Стратегічний менеджмент : підручник / М. М. Мартиненко, І. А. Ігнат'єва. – К. : Каравела, 2006. – 320с.
4. Шляхи підвищення інвестиційної діяльності в Україні : монографія./ За заг. ред. Федоренка В. Г. – Ніжин : «Видавництво «Аспект – Поліграф», 2003. – 724 с.
5. Ковтун Е. О. Інвестиційна стратегія підприємства [Електронний ресурс] / Е. О. Ковтун, Д. В. Сорока. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75303.doc.htm.
6. Ратушняк О. Г. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств Вінницької області / О. Г. Ратушняк, А. Ю. Ляховська // Вісник КІБІТ. – 2011. – Вип. 2(15). – С. 88-90.
7. Нікіфорова Л. О. Теоретико-ігрова модель для вмотивованого законодавчого закріплення механізму інноваційного зростання економіки країни за рахунок випуску високотехнологічної продукції [Текст] / Л. О. Нікіфорова // Економіка та держава. – 2014. – № 11. – С. 63–67.
8. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / [В. О. Козловський, А. О. Азарова, О. Й. Лесько, М. І. Небава]. - Вінниця : ВНТУ, 2012. – 130 с. – ISBN 978-966-641-488-8.

Лесько Олександр Йосипович – к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Причепка Ірина Валеріївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Кот Надія Олександрівна – студентка гр. МОН-15сп факультету менеджменту ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця; kucamyra@gmail.com.

Lesko Oleksandr Yo. – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Head of the Chair of Economics Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Prychepa Iryna V. – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Chair of Economics Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Kot Nadiya O. – Department of Economics Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsi; kucamyra@gmail.com.